

Υπόθεση C-562/20

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

28 Οκτωβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Administratīvā rajona tiesa (Λεττονία)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Οκτωβρίου 2020

Προσφεύγουσα:

SIA Rodl & Partner

Καθής:

Valsts ieņēmumu dienests (Λεττονία)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αίτημα i) για την ακύρωση της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής (στο εξής: καθής) περί επιβολής στην προσφεύγουσα διοικητικής κύρωσης λόγω εσφαλμένης εκτίμησης από αυτήν του κινδύνου σχετικά με τους πελάτες της, σύμφωνα με τον *Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums* (νόμο για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων μαζικής καταστροφής), και ii) για την επιβολή στην καθής υποχρέωσης διαγραφής των πληροφοριών που έχουν δημοσιευθεί στον διαδικτυακό της τόπο σχετικά με την επιβολή της εν λόγω διοικητικής κύρωσης.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του άρθρου 18 της οδηγίας 2015/849, καθώς και του παραρτήματος III, σημείο 3, στοιχείο β', του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', του άρθρου 14,

παράγραφος 5, και του άρθρου 60, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, προκειμένου να διευκρινιστούν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες πρέπει να λαμβάνονται ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, καθώς και ο τρόπος με τον οποίον πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες του πελάτη και να δημοσιεύονται οι πληροφορίες σχετικά με τις διοικητικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί σε υπόχρεες οντότητες.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχει το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με το σημείο 3, στοιχείο β', του παραρτήματος III της οδηγίας αυτής, την έννοια ότι οι εν λόγω διατάξεις i) επιβάλλουν αυτομάτως στον εξωτερικό πάροχο υπηρεσιών λογιστικής τη λήψη ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη λόγω του ότι ο πελάτης είναι μη κυβερνητική οργάνωση και το πρόσωπο το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί από τον πελάτη και εργάζεται σε αυτόν ως υπάλληλός του, είναι υπήκοος τρίτης χώρας υψηλού κινδύνου δωροδοκίας, εν προκειμένω της Ρωσικής Ομοσπονδίας, και κάτοχος άδειας διαμονής στη Λεττονία, και ii) επιβάλλουν αυτομάτως τον χαρακτηρισμό του εν λόγω πελάτη ως πελάτη υψηλότερου βαθμού κινδύνου;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, είναι η προαναφερθείσα ερμηνεία του άρθρου 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2015/849, αναλογικού χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, σύμφωνη με το άρθρο 5, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση;
- 3) Έχει το άρθρο 18 της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με το σημείο 3, στοιχείο β', του παραρτήματος III της οδηγίας αυτής, την έννοια ότι επιβάλλει αυτομάτως υποχρέωση λήψης ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη σε κάθε περίπτωση κατά την οποία εμπορικός συνεργάτης του πελάτη, αλλά όχι ο ίδιος ο πελάτης, συνδέεται καθ' οιονδήποτε τρόπο με τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου δωροδοκίας, εν προκειμένω με τη Ρωσική Ομοσπονδία;
- 4) Έχει το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι η υπόχρεη οντότητα, όταν λαμβάνει ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, οφείλει να λαμβάνει από αυτόν αντίγραφο της σύμβασης που έχει συναφθεί μεταξύ του εν λόγω πελάτη και τρίτου και ότι, ως εκ τούτου, η επιτόπια εξέταση της σύμβασης αυτής θεωρείται ανεπαρκής;
- 5) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι η υπόχρεη οντότητα οφείλει να εφαρμόσει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους υπάρχοντες εμπορικούς πελάτες, ακόμη και όταν δεν εντοπίζονται σημαντικές μεταβολές στις περιστάσεις του πελάτη και δεν έχει παρέλθει η προθεσμία που τάσσεται από την αρμόδια αρχή των κρατών μελών για την

εκ νέου άσκηση εποπτείας, περαιτέρω δε, η εν λόγω υποχρέωση ισχύει μόνο για πελάτες υψηλού κινδύνου;

- 6) Έχει το άρθρο 60, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι η αρμόδια αρχή, όταν δημοσιεύει πληροφορίες σχετικά με τις μη υποκείμενες σε προσφυγή αποφάσεις επιβολής διοικητικής κύρωσης ή μέτρου για παράβαση των εθνικών διατάξεων για τη μεταφορά της εν λόγω οδηγίας, οφείλει να διασφαλίζει την απόλυτη συμφωνία των δημοσιευόμενων πληροφοριών με τις πληροφορίες που εκτίθενται στην απόφαση;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρο 5, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο.

Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής: άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', άρθρο 14, παράγραφοι 1 και 5, άρθρο 18, άρθρο 60, παράγραφοι 1 και 2, και παράρτημα ΙΙΙ.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Νόμος για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων μαζικής καταστροφής: άρθρο 6, παράγραφοι 1, 1¹ και 1², άρθρο 7, παράγραφος 1, σημεία 5, 7 και 11, άρθρο 8, παράγραφος 2, άρθρο 11, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, άρθρο 11¹, παράγραφοι 1 και 3, σημείο 2, στοιχεία α, β και γ, άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 22, παράγραφος 2, σημείο 5, και άρθρο 46, παράγραφοι 1² και 1³.

Νομολογία του Δικαστηρίου

Απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Απριλίου 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, σκέψη 71

Απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Μαρτίου 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, σκέψεις 77, 87 και 107

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Η προσφεύγουσα είναι εμπορική εταιρία εγγεγραμμένη στη Δημοκρατία της Λεττονίας με επιχειρηματική δραστηριότητα τις υπηρεσίες λογιστικής, τήρησης βιβλίων, λογιστικού ελέγχου και παροχής φορολογικών συμβουλών. Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, σημείο 3, του νόμου για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων μαζικής καταστροφής (στο εξής: νόμος για την πρόληψη), η προσφεύγουσα εμπίπτει στον εν λόγω νόμο.
- 2 Μεταξύ της 3ης Απριλίου και της 6ης Ιουνίου 2019 οι υπάλληλοι της καθής διενήργησαν επιθεώρηση της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, επί της οποίας συντάχθηκε, στις 3 Απριλίου 2019, αρχική έκθεση επιθεώρησης (ενώ στις 6 Ιουνίου 2019 συντάχθηκε η συνέχεια αυτής).
- 3 Στην αρχική έκθεση επιθεώρησης διαπιστώθηκε ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της προσφεύγουσας παρουσίαζε διάφορες ανεπάρκειες και ότι η προσφεύγουσα δεν είχε πραγματοποιήσει και τεκμηριώσει εκτίμηση του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες πελατών της βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του νόμου για την πρόληψη. Ειδικότερα δε, η διαφορά στην υπόθεση αφορούσε την εκτίμηση του κινδύνου σχετικά με ορισμένους πελάτες της προσφεύγουσας: ενός συγκεκριμένου ιδρύματος (στο εξής: ίδρυμα) και μιας συγκεκριμένης εμπορικής εταιρίας (στο εξής: εμπορική εταιρία).
- 4 Το εν λόγω ίδρυμα είναι εγκατεστημένο στη Δημοκρατία της Λεττονίας και αποσκοπεί στη διάδοση και προώθηση των τεχνολογιών της πληροφορίας στον τομέα της εκπαίδευσης.
- 5 Το ίδρυμα έγινε πελάτης της προσφεύγουσας στις 25 Οκτωβρίου 2016. Το έγγραφο προσδιορισμού της ταυτότητας του πελάτη υπογράφηκε στις 7 Μαρτίου 2017 από φυσικό πρόσωπο (υπήκοο της Ρωσικής Ομοσπονδίας), το οποίο είχε εξουσιοδοτηθεί από το ίδρυμα και, συγχρόνως, διοικεί το ίδρυμα (ως υπάλληλος). Ως πραγματικός δικαιούχος του ιδρύματος ορίζεται το σύνολο της λεττονικής κοινωνίας (πράγμα που αντιβαίνει στην ισχύουσα νομοθεσία).
- 6 Η προσφεύγουσα εκτίμησε τον κίνδυνο του πελάτη ως χαμηλό. Η καθής επεσήμανε ότι, βάσει πληροφοριών της Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legazācijas novēršanas dienests (υπηρεσίας πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), οι κύριοι κίνδυνοι χρηματοδότησης της τρομοκρατίας προέρχονταν από την πιθανή χρήση των ΜΚΟ και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με σκοπό τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και ότι η διεθνής πρακτική και η πείρα των δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας διάφορων χωρών μαρτυρούσαν ότι οι ΜΚΟ ήταν ιδιαίτερα ευάλωτες

και μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αθέμιτα για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Επομένως, κατά την καθής, η προσφεύγουσα, δεδομένου ότι εμπίπτει στον νόμο για την πρόληψη, οφείλει να προβεί σε ενδελεχή εξέταση του πελάτη, αν υπάρχει εκτίμηση αυξημένου κινδύνου, δεδομένου ότι ο πελάτης της προσφεύγουσας συνδέεται με τη Ρωσική Ομοσπονδία (τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου δωροδοκίας).

- 7 Με τη σειρά της, η εμπορική εταιρία είναι επίσης εγκατεστημένη στη Δημοκρατία της Λεττονίας, ο δε τομέας επιχειρηματικής της δραστηριότητας είναι οι υπηρεσίες δημοσίων σχέσεων και επικοινωνίας.
- 8 Η εμπορική εταιρία έγινε πελάτης της προσφεύγουσας στις 28 Δεκεμβρίου 2017. Ο μοναδικός εταίρος και μοναδικός πραγματικός δικαιούχος της εμπορικής εταιρίας είναι Λεττονός υπήκοος.
- 9 Η προσφεύγουσα εκτίμησε ως χαμηλό τον κίνδυνο της εμπορικής εταιρίας. Αναλύοντας τα αποσπάσματα από τον τρεχούμενο λογαριασμό της εμπορικής εταιρίας η καθής διαπίστωσε ότι η εταιρία αυτή λάμβανε μηνιαίως εμβάσματα ύψους 25 000 ευρώ από τη Nord Stream 2 AG, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Ελβετία, θυγατρική της ρωσικής επιχείρησης Gazprom (η Gazprom κατέχει το 51 % του εταιρικού κεφαλαίου). Εξάλλου, με βάση τα εκδοθέντα τιμολόγια προκύπτει ότι αυτά εκδόθηκαν δυνάμει της σύμβασης που είχε συναφθεί την 1η Ιανουαρίου 2018 μεταξύ της εμπορικής εταιρίας και της Nord Stream 2 AG. Η καθής ζήτησε από την προσφεύγουσα να προσκομίσει αντίγραφο της εν λόγω σύμβασης, ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν το έπραξε, διαβεβαιώνοντας ότι είχε εξετάσει το πρωτότυπο της σύμβασης επιτόπου στις εγκαταστάσεις του πελάτη. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η καθής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, κατά την παρακολούθηση της επιχειρηματικής σχέσης, η προσφεύγουσα δεν είχε δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις συναλλαγές που είχε πραγματοποιήσει ο πελάτης της (η εμπορική εταιρία) με τη Nord Stream 2 AG, η οποία είναι επιχείρηση ανήκουσα σε οντότητα εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου δωροδοκίας.
- 10 Κατά τη σύνταξη της συνέχειας της έκθεσης επιθεώρησης (στις 6 Ιουνίου 2019), οι ανεπάρκειες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είχαν αντιμετωπισθεί, επομένως, δεν διαπιστώθηκαν παραβάσεις.
- 11 Με απόφαση της 11ης Ιουλίου 2019 του διευθυντή του τμήματος καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες της καθής, επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα πρόστιμο ύψους 3 000 ευρώ λόγω παράβασης των απαιτήσεων του νόμου για την πρόληψη, η οποία παράβαση είχε διαπιστωθεί κατά την επιθεώρηση.
- 12 Βάσει της απόφασης αυτής, η καθής δημοσίευσε στις 11 Αυγούστου 2019 στον διαδικτυακό της τόπο πληροφορίες σχετικά με τις παραβάσεις των απαιτήσεων του νόμου για την πρόληψη που φέρεται να διέπραξε η προσφεύγουσα.

- 13 Η προσφεύγουσα προσέβαλε την εν λόγω απόφαση της 11ης Ιουλίου 2019, ωστόσο, η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2019 του γενικού διευθυντή της καθής (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).
- 14 Στις 13 Δεκεμβρίου 2019 η προσφεύγουσα προσέφυγε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου με αίτημα την ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης και την επιβολή στην καθής της υποχρέωσης να διαγράψει τις πληροφορίες που είχαν δημοσιευθεί στον διαδικτυακό της τόπο σχετικά με τις διοικητικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στην προσφεύγουσα ως εμπύπτουσα στον νόμο για την πρόληψη.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 15 Τα κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης περιλαμβάνονται στο σκεπτικό της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

Υποχρέωση λήψης ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, έστω και αν η μορφή, η δομή και η δραστηριότητα του πελάτη δεν υποδεικνύουν κίνδυνο

- 16 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προσδιορίζουν άλλες «περιπτώσεις υψηλότερου κινδύνου» στις οποίες πρέπει να ληφθούν «ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη».
- 17 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν κάθε μη κυβερνητική οργάνωση πρέπει να θεωρείται περίπτωση αυξημένου κινδύνου και, ως εκ τούτου, να υπόκειται σε ενισχυμένα κριτήρια δέουσας επιμέλειας. Ούτε η οδηγία 2015/849 ούτε ο νόμος για την πρόληψη προβλέπουν ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, λόγω της νομικής μορφής τους, πρέπει να θεωρούνται καθαυτές ως περιπτώσεις αυξημένου κινδύνου. Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, αν η καθής, ως εθνική ελεγκτική αρχή, θεωρεί ότι πρέπει να διεξάγεται ενδελεχής εξέταση του πελάτη της υπόχρεης οντότητας, κάθε φορά που αυτός είναι μη κυβερνητική οργάνωση ή που ένας από τους υπαλλήλους του προέρχεται από τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου δωροδοκίας, τίθεται το ζήτημα αν η απαίτηση αυτή δεν είναι υπερβολική ή αν είναι αναλογικού χαρακτήρα ή και αν, στην περίπτωση αυτή, δεν θα έπρεπε να προβλέπεται ρητώς στον νόμο.
- 18 Στην υπό κρίση υπόθεση προκύπτει ότι η Ρωσική Ομοσπονδία δεν αποτελεί χώρα υψηλού κινδύνου, δηλαδή δεν συμπεριλαμβάνεται ούτε στον κατάλογο των χωρών υψηλού κινδύνου που έχει δημοσιευθεί από την Ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) ούτε στον κατάλογο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις τρίτες χώρες που δεν καταπολεμούν επαρκώς τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, παρόλο που, ενδεχομένως, να μπορεί να θεωρηθεί χώρα υψηλού

- κινδύνου δωροδοκίας, σύμφωνα με το σημείο 3, στοιχείο β', του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας 2015/849, και το άρθρο 11¹, παράγραφος 3, σημείο 2, στοιχείο b, του νόμου για την πρόληψη. Εντούτοις, οι διατάξεις του νόμου για την πρόληψη και της οδηγίας 2015/849 δεν απαιτούν ρητά την υπαγωγή του πελάτη σε ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας, όταν υπήκοος της Ρωσικής Ομοσπονδίας είναι απλώς και μόνον υπάλληλος του πελάτη, δηλαδή, αν δεν είναι ο πραγματικός δικαιούχος του πελάτη αυτού κατά την έννοια της οδηγίας 2015/849.
- 19 Στην αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2015/849 τονίζεται ότι η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τις συστάσεις και τα μέσα της FATF. Στην παράγραφο 71 των «Κατευθυντήριων γραμμών της FATF για τους λογιστές σχετικά με μια προσέγγιση βάσει του κινδύνου» (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές της FATF) εκτίθενται διάφορα κριτήρια ως προς την ύπαρξη δυνητικά υψηλότερου κινδύνου βάσει γεωγραφικών παραγόντων. Ωστόσο, κανένα από τα κριτήρια αυτά δεν συνδέεται με την ιθαγένεια υπαλλήλου του πελάτη. Κατά την προσφεύγουσα, οποιοδήποτε συμπέρασμα συνάγεται ως προς τον ενδεχόμενο αυξημένο κίνδυνο του οικείου ιδρύματος με κριτήριο την ιθαγένεια υπαλλήλου του εν λόγω πελάτη, ο οποίος έχει εξουσιοδοτηθεί από τον πελάτη αυτόν, δεν είναι συμβατό με τις κατευθυντήριες γραμμές της FATF.
- 20 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι τα δυνάμενα να εφαρμοστούν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στηρίζονται στην εκτίμηση της υπάρξεως και του επιπέδου του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που συνδέεται, κατά περίπτωση, με πελάτη, επαγγελματική σχέση, λογαριασμό, προϊόν ή συναλλαγή. Ελλείπει τέτοιας εκτιμήσεως, ούτε το οικείο κράτος μέλος ούτε, ενδεχομένως, το ίδρυμα, ο οργανισμός ή το πρόσωπο που υπόκειται στην [οδηγία 2015/849] έχουν τη δυνατότητα να κρίνουν ποια μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν ανάλογα με την περίπτωση. Τέλος, οσάκις δεν συντρέχει κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, δεν μπορούν να εφαρμοστούν προληπτικά μέτρα στηριζόμενα στους λόγους αυτούς (απόφαση *Safe Interenvis*, σκέψη 107). Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι, συναφώς, τέτοιου είδους μέτρα πρέπει να έχουν συγκεκριμένο σύνδεσμο με τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και να είναι αναλογικά σε σχέση με τον κίνδυνο αυτό (απόφαση *Safe Interenvis*, σκέψη 87). Επομένως, αν δεν μπορεί να προσδιοριστεί τέτοιος κίνδυνος, δεν συντρέχει λόγος, θα ήταν δε δυσανάλογο να απαιτείται πάντοτε αυξημένη δέουσα επιμέλεια.
- 21 Η αρχή της αναλογικότητας η οποία καθιερώνεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εφαρμογή τόσο στο δίκαιο της Ένωσης όσο και στο εσωτερικό δίκαιο, όταν τα κράτη μέλη ασκούν τη διακριτική τους ευχέρεια και την αρμοδιότητά τους σε τομείς της Ένωσης που έχουν εναρμονιστεί από την Ένωση (συμπεριλαμβανομένου του τομέα που διέπεται από την οδηγία 2015/849). Όπως επισημαίνει η νομολογία του Δικαστηρίου, το κριτήριο της

αναλογικότητας είναι ουσιώδες σε σχέση με τα πρόσθετα μέτρα που εισάγουν τα κράτη μέλη για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Είναι δυνατόν η τυπική απαίτηση να κατατάσσεται παγίως κάθε μη κυβερνητικός οργανισμός ως πελάτης υψηλού κινδύνου να μην είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, καθόσον το όφελος για την κοινωνία δεν υπερβαίνει τη βλάβη που προκαλείται στα δικαιώματα και στα έννομα συμφέροντα του προσώπου.

- 22 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, όταν εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο και οι καταστάσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής συγκεκριμένης οδηγίας, το εθνικό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύεται στον μέγιστο δυνατό βαθμό υπό το φως του γράμματος και του πνεύματος της οδηγίας (απόφαση *Asociacollectives Accept*, σκέψη 71). Στην υπό κρίση υπόθεση, υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 18, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με το σημείο 3, στοιχείο β', του παραρτήματος III της οδηγίας αυτής, και ιδίως ως προς το ζήτημα αν η διάταξη αυτή προβλέπει την αυτόματη υποχρέωση λήψης ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, εφόσον είναι δυνατόν να διαπιστωθεί κίνδυνος όσον αφορά τη νομική μορφή του πελάτη (ο πελάτης είναι μη κυβερνητική οργάνωση) και κίνδυνος όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες του πελάτη (το πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί από τον πελάτη και εργάζεται σε αυτόν ως υπάλληλός του, είναι υπήκοος τρίτης χώρας υψηλού κινδύνου δωροδοκίας, εν προκειμένω της Ρωσικής Ομοσπονδίας, με άδεια διαμονής στη Λεττονία), καθώς και ως προς το ζήτημα αν σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη ο πελάτης αυτός θεωρείται αυτομάτως πελάτης υψηλότερου βαθμού κινδύνου. Επιπλέον, αν συναχθεί τέτοιο συμπέρασμα όσον αφορά την ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων της οδηγίας 2015/849, θα πρέπει να εκτιμηθεί αν μια τέτοια απαίτηση πρέπει να θεωρηθεί αναλογική.

Λήψη ενισχυμένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, αν εμπορικός συνεργάτης του πελάτη συνδέεται με τρίτη χώρα υψηλού βαθμού δωροδοκίας, εν προκειμένω τη Ρωσική Ομοσπονδία.

- 23 Το γεγονός ότι ο ίδιος ο πελάτης ή ο πραγματικός δικαιούχος του είναι εγκατεστημένοι στη Ρωσική Ομοσπονδία –που δεν είναι χώρα υψηλού κινδύνου, αλλά μπορεί ενδεχομένως να αξιολογηθεί ως χώρα ή έδαφος με υψηλό κίνδυνο δωροδοκίας– μπορεί να αποτελεί παράγοντα που αυξάνει τον κίνδυνο του πελάτη, πράγμα που θα μπορούσε να αποτελέσει, με τη σειρά του, λόγο ενδελεχούς εξέτασης του πελάτη.
- 24 Κατά την καθής, το γεγονός ότι η οντότητα Nord Stream 2 AG, που ανήκει στη ρωσική επιχείρηση Gazprom (κατά 51 %), είναι συνεργάτης της εμπορικής εταιρίας, αποτελεί παράγοντα που αυξάνει τον κίνδυνο του πελάτη. Εξάλλου, το γεγονός ότι η εμπορική εταιρία λαμβάνει μηνιαίως 25 000 ευρώ από τη Nord Stream 2 AG θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη ότι οι οντότητες αυτές πραγματοποιούν συναλλαγή ασυνήθιστη ως προς το μέγεθος και την πολυπλοκότητά της, η οποία δεν φαίνεται να έχει προφανή οικονομικό ή νόμιμο σκοπό.

- 25 Επομένως, κατά την καθής, η προσφεύγουσα παρέβη το άρθρο 20, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, και το άρθρο 22, παράγραφος 2, σημείο 5, του νόμου για την πρόληψη, τα οποία αντιστοιχούν στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', και στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849.
- 26 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2015/849 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις στον τομέα που διέπεται από την οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, εντός των ορίων της νομοθεσίας της Ένωσης. Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει κάνει δεκτό ότι οι «αυστηρότερες διατάξεις», που διαλαμβάνονται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2015/849, μπορούν να αφορούν καταστάσεις για τις οποίες η οδηγία αυτή προβλέπει ορισμένο είδος δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και επίσης και άλλες καταστάσεις για τις οποίες τα κράτη μέλη εκτιμούν ότι ενέχουν κίνδυνο. Κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Λεττονίας, επίσης, μπορεί να θεσπίσει αυστηρότερες διατάξεις για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αν, κατά την εκτίμησή της, υφίσταται κίνδυνος. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η καθής, εφαρμόζοντας τις διατάξεις του νόμου για την πρόληψη, δεν υπερέβη τα όρια του νόμου, θεωρώντας, συγκεκριμένα, ότι αποτελεί αφ' εαυτού παράγοντα που αυξάνει τον κίνδυνο του πελάτη το γεγονός ότι συνεργάτης της εμπορικής εταιρίας είναι θυγατρική επιχείρησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μολονότι το τεκμήριο αυτό δεν προβλέπεται ούτε στον νόμο για την πρόληψη ούτε στην οδηγία 2015/849.
- 27 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, εκθέτει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, μεταξύ των οποίων μνημονεύονται, στα στοιχεία γ' και δ', της παραγράφου αυτής, η αξιολόγηση και, ανάλογα με την περίπτωση, η συλλογή πληροφοριών για τον σκοπό και τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης, όπως επίσης και η άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση. Ωστόσο, η διάταξη αυτή της οδηγίας δεν διευκρινίζει τις μεθόδους και τα μέσα αξιολόγησης και συλλογής των πληροφοριών.
- 28 Επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του νόμου για την πρόληψη, όπως και το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, δεν απαιτούν τη λήψη αντιγράφων των εγγράφων των συναλλαγών, ιδίως όταν η συναλλαγή δεν εμφανίζει ασυνήθιστα στοιχεία ή δεν διαπιστώνεται αυξημένος κίνδυνος του πελάτη. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν η καθής δεν υπερέβη τις νόμιμες εξουσίες της απαιτώντας την προσκόμιση αντιγράφου της σύμβασης που συνήφθη μεταξύ της εμπορικής εταιρίας και της Nord Stream 2 AG.
- 29 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, πρέπει να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις της οδηγίας 2015/849 προβλέπουν ότι, σε περίπτωση που συνεργάτης του πελάτη συνδέεται με τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου δωροδοκίας, εν

προκειμένω με τη Ρωσική Ομοσπονδία, πρέπει να ληφθούν ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, καθώς και αν οι εν λόγω διατάξεις απαιτούν τη λήψη αντιγράφου της σύμβασης που έχει συναφθεί μεταξύ του πελάτη και του τρίτου και, συνεπώς, η επιτόπια εξέταση της σύμβασης αυτής θεωρείται ανεπαρκής.

Επικαιροποίηση των πληροφοριών σχετικά με τον πελάτη

- 30 Το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, ορίζει ότι η υποχρέωση επικαιροποίησης των πληροφοριών σχετικά με τον πελάτη ισχύει «ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου». Δηλαδή, όταν ο πελάτης είναι χαμηλού κινδύνου και οι περιστάσεις του πελάτη δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά, το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, δεν απαιτεί τη λήψη μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Κατά την άποψη της καθής, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα παρέβη το άρθρο 8, παράγραφος 2, του νόμου για την πρόληψη, το οποίο προβλέπει ότι αυτός που εμπίπτει στον νόμο αυτόν προβαίνει σε επικαιροποίηση των πληροφοριών σχετικά με τον πελάτη περιοδικώς και, πάντως, τουλάχιστον ανά 18 μήνες, και δεδομένου ότι κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης, όταν η καθής προέβη σε επιθεώρηση της προσφεύγουσας, δεν είχαν ακόμη παρέλθει 18 μήνες από τότε που η εμπορική εταιρία είχε γίνει πελάτης της προσφεύγουσας, πρέπει να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις της οδηγίας 2015/849 προβλέπουν, κατά τρόπο αιτιολογημένο και αναλογικό, ότι η υπόχρεη οντότητα οφείλει να εφαρμόσει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υπάρχοντες πελάτες, ακόμη και στην περίπτωση που δεν διαπιστώνονται σημαντικές μεταβολές στις περιστάσεις του πελάτη, καθώς και αν η υποχρέωση αυτή ισχύει μόνον όσον αφορά πελάτες για τους οποίους έχει διαπιστωθεί υψηλός κίνδυνος.

Δημοσίευση πληροφοριών στον διαδικτυακό τόπο της κρατικής φορολογικής αρχής

- 31 Το άρθρο 60, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, προβλέπει την υποχρέωση δημοσίευσης πληροφοριών σχετικά με τις μη υποκείμενες σε προσφυγή αποφάσεις επιβολής διοικητικής κύρωσης ή μέτρου για παράβαση των εθνικών διατάξεων για τη μεταφορά της οδηγίας 2015/849. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου επιτρέπει στο κράτος μέλος να δημοσιεύει επίσης τις αποφάσεις κατά των οποίων έχει ασκηθεί προσφυγή, υπό την προϋπόθεση ότι δημοσιεύονται επίσης και οι πληροφορίες σχετικά με την προσφυγή και την έκβασή της.
- 32 Το [αιτούν] δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κατά τη μεταφορά της οδηγίας 2015/849 η Δημοκρατία της Λεττονίας εισήγαγε την αυστηρότερη ρύθμιση –εκείνη του άρθρου 60, παράγραφος 2– και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 1², του νόμου για την πρόληψη, δημοσιεύονται επίσης στον διαδικτυακό τόπο οι αποφάσεις της εποπτεύουσας αρχής κατά των οποίων έχει ασκηθεί προσφυγή (δεν έχουν ακόμη καταστεί απρόσβλητες).
- 33 Το άρθρο 60, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, προβλέπει ότι η δημοσίευση περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστον, πληροφορίες σχετικά με τη μορφή και τη φύση της

παράβασης και την ταυτότητα των υπαίτιων προσώπων. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η καθής εξέθεσε εσφαλμένως στη δημοσίευσή της αρχικώς (στις 11 Αυγούστου 2019) τη φύση της παράβασης (η προσφεύγουσα δεν είχε αναπτύξει σύστημα εσωτερικού ελέγχου), ενώ η προσφεύγουσα είχε διαμορφώσει σύστημα εσωτερικού ελέγχου, έστω και αν είχαν διαπιστωθεί ανεπάρκειες. Κατά την προσφεύγουσα, η δημοσίευση αυτή δημιούργησε στο ευρύ κοινό εσφαλμένη εντύπωση ως προς τη φύση της διαπραχθείσας από την προσφεύγουσα παράβασης, τούτο δε έχει αρνητικό αντίκτυπο στη φήμη της προσφεύγουσας.

- 34 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, ακόμη και κατά τον χρόνο έκδοσης της παρούσας απόφασης, στη σχετική με την προσφεύγουσα δημοσίευση εκτίθεται ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως· ότι δεν πραγματοποιήθηκε και δεν τεκμηριώθηκε εκτίμηση κινδύνου· ότι η έκταση της εξέτασης του πελάτη δεν αντιστοιχεί στους υφιστάμενους κινδύνους· ότι δεν έχει διευκρινιστεί ποιος είναι ο πραγματικός δικαιούχος· ότι δεν υπήρξε επαρκής εποπτεία των συναλλαγών, παρόλο που στη συνέχεια της έκθεσης επιθεώρησης (στις 6 Ιουνίου 2019) δεν διαπιστώθηκαν παραβάσεις, δηλαδή, οι παραβάσεις είχαν διορθωθεί κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης.
- 35 Επομένως, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλείται να αποφανθεί επί του ζητήματος αν το άρθρο 60, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι, όταν η αρμόδια αρχή δημοσιεύει πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένη απόφαση, οφείλει να διασφαλίζει την ακριβή συμφωνία των δημοσιευόμενων πληροφοριών με τις πληροφορίες που εκτίθενται στην απόφαση.